

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. Ex comparatione Dei ad creaturas demonstrationes reliquæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

quanto iure Dionys. 2. de diuin. nom. dixerit. In omnibus fere sacris libris aduertimus diuinitatem sancte predicari: ut singularem quidem, & unicam ob simplicitatem, atque unitatem excellentiam illius indiuidui, ex quo veluti iuncta virtute in unum tendimus, & Damasc. 1. de fide c. 5. Apud eos, qui scripturis credunt Deum esse unum extra controuersiam est. Idcirco Patrum testimonis, atque Pontificum & Conciliorum hac de re definitionibus recitandis merito abstinemus. Id satis notasse fuerit nullum esse Concilium, in quo professione fidei ea veritas definita expresse non sit: atque in omnibus in quibus de Filij, & Spiritus sancti consubstantialitate cum Patre actum est (quorum meminimus q. illa 4. de Trinit.) esse etiam definitam.

CERTAMEN III.

Eadem veritas rationibus demonstratur.

1. **V**eritatis eiusdem aliunde, quam ex scriptura, suadenda, ac demonstranda plura argumenta supererant. Primo enim ex Philosophorum, & Sybillarum testimoniis suaderi, præsertim gentibus, facile posset: id autem adeo erudite præstitum ab Augustino Eugubino videmus, ut satis habuerimus lectorem ad ipsum 3. de perenni philosophia initio remittere: & de Socrate, Platone, Aristotele, Cicero & aliis constat Catholice hac super re sensisse locis datis d. 1. de Pythagora, Sophocle, Euripide, Orpheo, & Poetis versutis: videantur insuper Iustin. Martyr. lib. de Monarch. & orat. parerent. ad gent. Lactan. 1. diuin. inst. 1. cap. 4. Tertul. Apologet. aduersus gent. Athanas. orat. contra Idola Cyprian. de idolol. vanit. August. 4. de Trinit. Arnob. 2. contra gentil. S. Thom. 1. cont. gent. c. 42. ij omnes Deum necessario vnum solum esse, nec plures esse posse, multis eruditissimis argumentis, atque efficacibus rationibus contra Idololatras probant. Quoniam vero non omnia, quæ ab his, doctè quidem, & acutè, congeruntur, intentam veritatem demonstrant: eis, licet satis probabilibus, & efficacibus abstinemus, ne res, quæ plena rationis luce potest ostendi, sub obscuris argumentis probetur: atque in eorum examine solutionibus, earumque impugnationibus trahatur, seu potius distrahatur tempus.

2. Eadem de causa nititur rationem Arist. 8. physic. de primo motore, & 12. metaph. ex eo quod perfecta, & optima gubernatio requiratur ab vniuerso, ut explicat S. Thom. citato loco c. 43. rat. 3. esseque in illo debeat, quæ melior est ab vno Principe, quam à pluribus. Item illa quæ demonstrat debere esse vnum ens à se, ac non ab alio. Ea quippe necessitas saltem vnius primi principij demonstratur, non autem plurium impossibilitas ostenditur. Quarto mittende sunt tres rationes priores nostri Soarj. d. 30. metaph. sect. 11. in resolutione questionis à n. 8. ad 1. vique ad medium: nituntur enim in eo, quod alterum ens, quod vitra vnum, Deus esse dicitur, necessario ab illo vno productum in Deitate, & essentia esse deberet: quo ad id, illud alterum ens Deum non esse manifestum multo ex capite est. Verum qui plures Deos ponerent, nihil prius, faciliusque negarent, quam antecedens: cum enim de conceptu essentiali Dei sit esse ens à se, nihil quod ab alio esse admitteretur ab illis assereretur Deus: sed quotquot Deos, tot entia à se, atque ab alio improducibilia designarent. Totum ergo negotium esse debet in demonstratione antecedentis, seu impossibilitatis plurium entium à se, & improduciorum, quod est nostra, & Soarj. atque omnium conclusio. Nec felicius antecedens hoc probat, 1. de essent. & attribut. c. 6. n. 6. post med. ex ratione vltimi finis, & quod Deus super omnia diligi debeat: vtrumque enim Philosophi negarent, nec, nisi ex aliis principiis, quam ab eo ibi, & d. 29. metaph. ad lect. 2. adductis demonstratiue conuinceretur.

3. Sic autem ex prædicato entis à se, ac non ab alio, in quo apud omnes conceptus essentialis Dei est situs, eius

multiplicationem, & pluralitatem impossibilem demonstratio primo. Quia ex hoc prædicato inferri debere habere Deum esse cum omni perfectione possibili essendi, quæ nullam dicat imperfectionem; atque, si esset alterum etiam ens à se, siue inæqualis, siue æqualis perfectionis essendi, neuter esset cum omni perfectione possibili essendi: siquidem re ipsa perfectione essendi alterius caderet: non minus, quam Petrus re ipsa non habet perfectionem essendi, quam Paulus, vel Angelus Gabriel, vel Bucephalus habent: ergo neuter esset Deus. Confirmatur: quia ens à se infinitum debet esse per denegationem termini, etiam extrinseci, ut vidimus supra d. 2. q. vlt. vnde nihil eiusdem speciei extra ipsum esse potest, nisi, quod Deo indignum, ob imbitam in ipso imperfectionem, sit: atque, si duo essent Dij, neuter esset infinitus per denegationem termini, etiam extrinseci, cum extra ipsum esset alter Deus, in quo nihil Deo indignum imbibere: ergo neuter esset Deus.

4. Tertio probatur: quia ex eodem prædicato Deus summè bonus esse debet, non esset autem summè bonus, si esset alter æqualis bonitatis, ut esse deberet alter Deus. Quatto probatur quia esse debet ens à se omnipotens: id est omnium, quæ extra ipsum possibilia, seu non repugnantia sint virtutem, & potentiam productionum habere; non haberet autem illam, ac proinde, neque esset à se nec Deus, si Deum alterum, qui è possibilibus per te est, producere non posset; fin vtro producere posset, iam ille alter non esset ens à se, & Deus; sed creatura. Quinto inde arguitur: non posse Deum habere supremum rerum omnium dominium, ut necessario habere debet, quod ens à se, Deus, & omnipotens est. Cum enim dominium Dei in reliqua, sit creationis iure, ac proinde in omnipotentia, quæ omnia præter se producere potest, fundetur: si non habeat potentiam productionum alterius Dei, qui aliquid præter ipsum est, supremum omnium Dominus non erit: vel, si illius etiam productionum potentiam, ac proinde dominium habet, ille alter, qui Deus ponitur, ac proinde Dominus omnium supremus, Deus, ac Dominus supremus omnium non erit. Sexto similiter arguitur ex alio Dei, & entis à se prædicato necessario, scilicet Regis, supremique gubernatoris, & Monarchæ omnium. Erit enim etiam alterius illius Dei, qui proinde Deus non erit, quod implicat; quod si mutuo Deos illos duos, vel plures, & se se posse producere, atque adeo alterum alterius Dominum & gubernatorem, Regemque esse dicas; præterquam quod primis argumentis non respondes, nullum esse Deum, dum plures aditus ostendis, & rem mille implicationibus intricatam doces.

CERTAMEN IV.

Ex comparatione Dei ad creaturas demonstrationes reliquæ.

1. **S**extimo arguitur, non comparatis Diis hisce inter se, sed in ordine ad creatura reliqua ex eisdem prædicatis diuinis dominij gubernationis, & regni supremi diuini, quæ in duobus, aut pluribus simul supremis, & optima esse non possunt. Etenim, si horum ius, & potestas, quoad vnum, alterius voluntati mutuo, vel non mutuo subderetur illius, vel illorum, qui ita subderentur dominium, regnum &c. suprema non essent, neque absoluta, sed subordinata & dependentia ab alterius voluntate, ac proinde ipsi non esse Dij manifestè conuincuntur. Si autem ex eis nullus in eis ab alterius voluntate penderet, alia apertè, etiam repugnantia inferuntur necessario, ex quibus pluralitas Deorum demonstratur impossibilis. Etenim dominium insolidum circa eadem in duobus ad omnem rei vnum simul habituale, & æternum admittendum erit: quod manifestam imbibit contradictionem: licet per instans donationis rei possibile à nostris Recentioribus nonnullis actu simul esse possit. Quos tamen controuersi, 2. de Incarnatione abunde, neque admodum leuiter confutauimus. Similiter regia, & gubernatiua potestas absoluta, atque indepen

independens erga subditos eisdem penes duos, aut plures simul esse non posse facile demonstratur. Et sane, cum Dei & dominium & potestas, gubernationis optima esse debeant: monarchicaque omnium optima sit, vt Aristotel. 12. metaph. ostendit; in pluribus vno simul esse non posse euidentissimum est.

2. Argumentor Octauo, tum ex usu harum potestatum dominij, gubernationis, & regni; tum ex usu omnipotentia erga creata, quæ in duobus, vel pluribus illis Dijs esse posse ad hoc argumentum permittit. Etenim usus cuiusmodi potestatum, & omnipotentia, si in solidum & Deo digne ex in eorum singulis sint, independens ab alterius voluntate esse in vnoquoque eorum debet: ergo altero renuente posset alter absolute rebus creatis vt, ealque regere, & gubernare, hoc, vel illo modo producere, conseruare, & annihilare pro libito, & nutu suo solo. Hoc autem aliunde ex pluralitate ipsa Deorum repugnat: siquidem alter pro suo etiam solo arbitrio oppositum omnino in creatis, ac de creatis omnibus agere posset. Si autem eorum neuter causa, & voluntate sua cadat, innumera contradicoria euenient. Si autem alter solus compos voti sui euadat; alter proculdubio Deus non est. Nec valere esse summæ in eis vltibus, concordēs vt summæ bonos: concordia enim voluntatum diuersarum, etiam in æque bonis libera est, & contingens, non naturalis, & necessaria: quare absolute potest deficere. Confirmatur: quia Deus ad optimum absolute, imo in aliquo genere, persequendum non tenetur: ergo neque alter Deus tenetur ad persequendum, volendumque suæ actione, siue regimine erga creaturas, quod alter vellet quantumvis bonus esset vtique; maxime, si alter optimum non vellet. Denique: vel ita alter voluntati alterius circa regimen productionem, & conseruationem creaturarum concordare tenetur, vt nullatenus voluntate sua ab illa discordare queat; vel ita, vt absolute discordare possit: hoc postremum, absolute absurda, & impossibilia deducta inferuntur. Si primum ea erit mutua dependentia in viu earum potestatum vnus Deiā voluntate alterius: ac proinde nullus eorum Deus erit, ealve potestates in solidum habebit.

3. Tandem nono, Deus non solum esse debet ens à se, ac proinde necessarium ens in se, sed etiam necessarium creaturis. Atqui, si plura entia à se, atque adeo plures Dijs sint, nullus eorum esset necessarius creaturis: ergo nullus eorum esset Deus. Minor constat: quia ad creaturarum productionem, conseruationem, regimen, & gubernationem, quous eorum permanente; deficientibusque, & sublati medio alijs satis foret; ac proinde nullus in particulari necessarius esset. Secundo: quia is solum Deus ad ea omnia requiritur, qui ex iis omnibus adesse demonstratur: atqui ex eis omnibus solum demonstratur vnus Deus, non plures, aut aliquis ex eis vage necessarius, aut aliquis ex eis determinat. Hinc autem probatur Maior, quia inde ponitur, atque admittitur in natura ens à se, & Deus: quia necessarius est creaturarum productioni, conseruationi, regimini, & gubernationi, vt ex datis demonstrationibus d. i. liquido apparet: ergo eisdem demonstrationibus, quibus Dei existentia, seu ens à se existens ostenditur esse necessarium, eiusmodi ens à se, & Deus nullus necessarius creaturis ad ea omnia demonstratur. Secundo probatur Maior: quia natura in omnibus superfluum odit, etiam in rebus, & causis minutule quantumvis virtutis, & entitatis: ergo multo magis in entibus infinitis, infinitaque potestatis, & virtutis, cuiusmodi Deus est: ergo in iis solum admitti potest ens nature necessarium, vt maiori propositione ponebamus.

4. Ex qua rursus demonstratur Deum vnum determinate fore: quia Deus vage, & pluralitatem Deorum supponit, cum terminis vage supponens non nisi in pluribus individuis esse possit, quos necessarios creaturis esse non posse satis ostendimus. Ac rursus: quia Deus vage ad ea omnia necessarius non est, cum, vt sic, nihil possit exercere, & operari. Vnde id ipsum demonstro syllogismo in *Dary*, sic efformato. Deus est ens necessarium non solum in se, sed necessarium etiam creaturis ad productionem, conseruationem, regimen, & gubernationem: atqui vnus determinate Deus, seu ens vnum à se in singulari est ad ea omnia creaturis necessarium: ergo vnus determinate, & ens à se singulare est Deus. Ex quibus omnibus patet

quanto iure Tertullianus 1. contra Marcion. cap. 3. dixerit. *Deus si non vnus est, non est.* Et cap. 4. *Deum, si semel unitatem excedat, numero Deorum determinato contineri minime posse.* Cum enim superfluo, ac sine fundamentis, & gratuito contra rationem plures vno Dijs chimericè inducantur, atque arbitrariarum, chimericarumque rerum numerus statui nequeat, neque plurium Deorum numerus poterit definiti. Si quando vero in Scriptura plures Dijs dicuntur ex gentium phrasi, ac non ex Dei sententia dicuntur, vel Dei nomen late sumitur, vt Psalmista, *Ego dixi: Dijs estis vos, & Filij excelsi omnes.* Quod de iis, ad quos sermo Dei factus est, Christus Dominus explicuit.

Disputari hic tamen posset: an vnitas, tam passio entis, quam singularitatis, quas Deo conuenire demonstrauimus, sine Dei attributa. Et quidem Dei attributa esse perspicuum ex dictis est: cum Dei essentia metaphysica sit esse à se, seu non ab alio, vt ostendimus d. 2. in quo nec vnitas metaphysica entis, seu esse indiuisum in se, ac diuisum à quouis alio, nec esse vnum singulare, æque immultiplicabile formaliter, seu non plures continentur: imo ex quo, vt vidimus, vtunque demonstratur: quod autem specialia etiam Dei attributa sint, nec alia Dei prædicata, & attributa transcendunt facile etiam ostenditur. Nam Dei entitatem, & essentiam afficiunt, quam indiuisam in se, atque à quouis alio diuisam singulare, & immultiplicabilem constituunt: quod nullum ex alijs attributis Dei formaliter præstat: quare neque eam rationem in se imbibitam habet, vt opus ad transcendendum erat.

DISPUTATIO VII.

De attributis Dei positiuis omnino.

DE N attributis Dei omnino positiuis, nomine nimirum, definitione, explicationeque nostra (nam in seipsis omnia Dei attributa positiua sunt) Quædam sunt vniuersaliora, quæ entis, vt sic prædicatum metaphysicè consequuntur indiuiduè: cuiusmodi sunt veritas, & bonitas; quædam vero specialiora, vt perfectio, præsertim simpliciter simplex, quæ dicitur, solique Deo competit. Deinde vitalitas, seu viuens prædicatum: de quibus seorsim disputandum hic venit, vt de omnibus Dei attributis omnino positiuis disputatio habeatur. Licet enim alia etiam positiua omnino Dei attributa sint, vt prædicatum intellectiui, & volitiui, ea tamen proprii sede, suis nimirum specialibus controuersijs de scientia, & voluntate (quarum quarum controuersiam integram, præ difficultatibus suarum copia, & grauitate respicit) disputanda sunt. De dominio autem, regno, & sanctitate Dei non nisi post controuersias de omnipotentia, disputari commode potest, & si sint attributa omnino positiua: quia ex difficultatibus ibi examinandis, earumque resolutione circa ea pendet definitio. Omnipotentia vero iustam disputationem immediatè sequentem explebit.

QUESTIO I.

De veritate entitatiuæ Dei.

DE I x i de veritate entitatiuæ Dei, quæ passio entis est, ne hanc quæstionem cum alijs de veritate Dei in iudicando, seu cognoscendo, quæ ad controuersiam de scientia spectat, ac de veritate Dei in dicendo, quæ ad sanctitatem Dei pertinet veritas, quæ proprie est, vel confunderem, vel rectè methodi iniuria miscerem. Hic autem videndum, an præfata veritas in Deo sit: anque speciale eius attributum?